

נשים וקטנים, הרי אלו כיחידים, ואינה נעשית עיר הנדחת.

ואם כשהודחו מאליהן נעשית עיר הנדחת, **אמאי** כשהדיחיה נשים וקטנים הרי אלו כיחידים? דל מהכא נשים וקטנים, וליהוי **כהודחו מאליהן?**

ודחינן: **הנך**, הודחו מאליהן, **בתר נפשיהו גרידי** (980), נגררים אחרי דעת עצמם. והיות וכך, הרי הם אדוקים בעבודה זרה, ודין הוא שיהא דינם כעיר הנדחת.

מה שאין כן **הני**, אלו שהדיחום נשים וקטנים, **שבתר נשים וקטנים גרידי** [אחר דעת אותם נשים וקטנים נגררו], ואינם אדוקים ביותר אחר עבודה זרה.

שנינו במשנתנו: ואינן נהרגין וכו' **ועד שיודח רובה**.

היכי עבדינן? היאך נעשין רובה של העיר נדחית, כאשר צריכין עדים והתראה לכל אחד?

אמר רב יהודה: כאשר רואים שנים או שלשה בני אדם שהודחו ועבדו עבודה זרה, אין סוקלין אותן מיד כדין יחידים שעבדו עבודה זרה.

אלא, **דנין** אותן לסקילה, **וחובשינן** אותם בבית הסוהר. וכן הלאה, אם רואים עוד שנים או שלשה שעובדין עבודה זרה, **דנין וחובשינן**. ולבסוף מחשבין אם נוצר רוב. ואם אכן נוצר רוב עובדי עבודה זרה, דינם

מאי לאו, האם אין הכוונה, שנתן להם **ארבע ופלגא מהאי** [ארבע וחצי ערים משבט אחד], **וארבע ופלגא מהאי** [מהשבט השני], ואם כן, **שמע מינה שחולקין עיר אחת לשני שבטים!**

ודחה ריש לקיש אף ראייה זו: **לא**. אין הכוונה שנתן ארבע וחצי ערים מכל שבט. אלא, נתן **ארבעה** ערים **מהאי**, משבט אחד, **וחמש** ערים נתן **מהאי**, מהשבט האחר.

ומקשינן: **אי הכי**, למה נקט הכתוב "ערים תשע מאת שני השבטים"? **לפרוש פרושי** [שיפרש הכתוב מאיזה שבט נתן ארבע, ומאיזה חמש]!

ומסקינן: **קשיא**. כלומר, קשה לישב את לשון הכתוב לשיטה זו, שאין חולקין עיר לשני שבטים. אבל מקום מקום אין זו תיובתא (979).

איבעיא להו: אם הודחו יושבי העיר **מאליהן** — **מהו?**

וצדדי הספק:

האם נאמר ש"יצאו אנשים וגו' וידיחו את יושבי ערים" **אמר רחמנא**, משמע שנעשית עיר הנדחת דווקא אם הדיחיה אחרים, ולא במקרה **שהודחו מאליהן**.

או **דילמא**, **אפילו הודחו מאליהן**, נעשית עיר הנדחת?

תא שמע ממשנתנו, ששנינו שאם הדיחיה

979. כך כתב רש"י.

980. כך גרס רש"י. וכתב, שהוא מלשון

של בנימין, וסנהדרין צריכה להיות סמוכה למקדש. עיי"ש.

כעיר הנדחת, שנהרגין — וממונם אבד.

אמר ליה עולא: אם אתה עושה כן, שאתה משהה את כולן לאחר שנגמר דינן עד שיתברר אם יש רוב, **נמצא אתה מענה את דינן של אלו!**

אלא אמר עולא: דינן את כל מי שנמצא עובד עבודה זרה — ומיד **סוקלין** אותו, וכן תמיד, **דינן וסוקלין**. שכולן נחשבין כיחידים, עד שמגיעין לחצי בני העיר.

מכאן ואילך, נתברר למפרע שהודחו רוב בני העיר, ומתחילין לדונן בסייף, וממונם אבד.

איתמר, רבי יוחנן אמר: **דינן וסוקלין, דינן וסוקלין.**

וריש לקיש אמר: היות וצריך לדון את כולם באותו יום, כדי שלא לענות את הדין, **מרבין להן בתי דינין**, כדי שתתקבל עדות על כולם ביום אחד, ויגמר דינם באותו יום, ואז בודקין אם הודחו רובן או לא (981).

ותמהינן: **איני? והאמר רבי חמא בר יוסי אמר רבי אושעיא:** כתוב: "כי ימצא בקרבך וגו' איש או אשה וגו' וילך ויעבד אלהים אחרים וגו' והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא וגו' אל שעריך וסקלתם באבנים ומתו".

"שעריך" היינו סנהדרי קטנה, של עשרים ושלושה, שדנים בה דיני נפשות. וכך דורשים מהפסוק: **איש ואשה, יחידים — אתה**

מוציא לשעריך לדונם שם ולגמור את דינם. אבל, **ואי אתה מוציא כל העיר כולה לשעריך**, אלא דינם אותם בסנהדרי גדולה של שבעים ואחד!

אלא: **מרבין להן בתי דינין, ומעינין בדיניהן**, וכך בודקים אם הודחו רובם. ואם אמנם כן הוא, אזי **מסקינן להו** [מעלין אותן] לבית דין הגדול, ונמרי להו **לדיניהו, וקטלי להו** [וגומרין את דינן, והורגינן אותן].

"הכה תכה את ישבי העיר וכו'".

תנו רבנן: החמרת והגמלת [ששירה ההולכת על חמורים או גמלים] **העוברת ממקום למקום, ולנו אנשי השירה בתוכה** [בתוך העיר], **והודחו עמה, אם נשתחו שם שלשים יום, הרי הם כאנשי העיר, ולכן אף הן בסייף, וממונן אבד**, ככל אנשי עיר הנדחת.

אבל אם נשתחו שם בני השירה **פחות מיכן** [פחות משלשים יום], אזי הדין הוא שהן **בסקילה, וממונן פלג**, כיחידים העובדים עבודה זרה.

ורמינהי מהמשנה במסכת נדרים, שכך שנינו שם: **כמה זמן יהיה האדם דר בעיר, ויהיה ככל אנשי העיר, לתת ממון לצרכי העיר — שנים עשר חדש.**

הרי שאדם נחשב מ"אנשי העיר" אם שהה שם שנים עשר חדש, ואילו כאן אמרנו שכבר בשהיית שלשים יום נחשב כאנשי

"גרידא". דהיינו יחיד, מופרש מהשאר. עיי"ש.

981. הקשה ביד רמה, יהוה מלגמור הדין עד שיקבלו עדות כולם, ואז אין זה נחשב עינוי דין,

שעינוי דין הוא רק מזמן שנגמר הדין! וביאר, שאנו חוששין שמא יצטרכו לשהות שלשה ימים או יותר, ובינתיים ישכחו הדיינים את טעמם.

העיר!

עולם לא תבנה עוד".

אמר רבא: לא קשיא. הא, מה שצריך שישב שם שנים עשר חדש, היינו למיהוי מבני מתא. שיחשב מ"בני העיר".

תנו רבנן: "החרם אותה ואת כל אשר בה" — פרט לנכסי צדיקים שבחוצה לה והיינו, שאם היו באותה עיר צדיקים, שלא עבדו עבודה זרה, ויש להם נכסים מופקדים ביד אחרים במקום אחר, אינם אובדים עם נכסי הרשעים.

ואילו **הא, מה שדי בשהיית שלשים יום, היינו למיהוי מיתבי מתא. להיחשב מ"יושבי העיר".** ולענין עיר הנדחת, די בכך שיהא מיושבי העיר. כפי שנאמר בפסוק "הכה תכה את יושבי העיר ההיא וגו'".

"ואת כל אשר בה" — לרבות נכסי צדיקים שנמצאים בתוכה [שבתוך העיר], שאף הם אובדים, עם נכסי הרשעים. ולהלן יתבאר הטעם.

וראיה לדבר, שיש הבדל בין משמעות "בני העיר", לבין "יושבי העיר" —

"שללה" — ולא שלל שמים. ולהלן יתבאר מהו שלל שמים.

ד**הא תניא: המודר הנאה מבני העיר [שאמר: קונם עלי אם אהנה מבני העיר], אם יש בעיר אדם שנשתהא שם שנים עשר חדש — אסור למודר ליהנות ממנו.**

"ואת כל שללה" — לרבות נכסי רשעים שהוצה לה, שאף הם אובדים עם כל נכסי העיר.

אבל אם יש שם אדם שנשתהא בעיר פחות מיכן — מותר למודר ליהנות ממנו.

אמר רבי שמעון: מפני מה אמרה תורה שנכסי צדיקים שבתוכה יאבדו?

ואילו באופן שהדיר הנאה מיושבי העיר [שאמר: קונם עלי אם אהנה מיושבי העיר], **אם ישנו בעיר אדם שנשתהא שלשים יום — אסור לאותו מודר הנאה ליהנות ממנו. אבל כל אדם שנשתהא בעיר פחות מיכן — מותר למודר ליהנות ממנו.**

משום שמי גרם להם לצדיקים שידורו בתוכה [בתוך עיר כזו, של רשעים] — **ממונם, שהיתה פרנסתם משם!**

לפיכך אף ממונם אבד, למרות שהם צדיקים.

הרי שכדי להחשב ל"בן העיר", צריך להשתהות בעיר לפחות שנים עשר חודש, ואילו כדי להחשב "יושב העיר" — די אם נשתהה שם שלושים יום.

אמר מר: "ואת כל שללה תקבץ" — לרבות נכסי רשעים שבחוצה לה.

"הכה תכה את יושבי העיר וגו' החרם אתה ואת כל אשר בה כו' ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל לידוד אלהיך והיתה תל

אמר רב חסדא: והיינו דווקא בנכסים שנמצאים קרוב לעיר, ויכולים להיות נקבצים לתוכה באותו יום שכונסין את כל שלל העיר לתוכה, ושורפין אותו. אבל נכסי רשעים שנמצאים במקום רחוק, שאינם

יכולים להיות נקבצים לתוכה, אינן נאבדין (982) (983).

אמר רב חסדא: פקדונות של אנשי עיר הנדחת מותרין.

והוינן בה: **היכי דמי?** באיזה אופן מדובר?

אי לימא שמדובר בפקדונות דאנשי עיר אחרת **ואיתנחו בגוה** [והם נמצאים בתוך העיר הנדחת], **פשיטא דמותרין**, שהרי לאו שללה של העיר הנדחת הוא!

ואלא מה נאמר, שמדובר בנכסים דידהו, של אנשי עיר הנדחת, **ואיתנחו** [והם נמצאים] **בעיר אחרת?**

אי באופן שהנכסים קרובים לעיר, **דנקבצין לתוכה** — **אמאי מותרין?**

ואי מדובר באופן שאין נקבצין לתוכה — **הא אמרה חדא זימנא** [הרי רב חסדא כבר אמר דבר זה פעם אחת]! שהרי הוא אמר לעיל, שמה שדורשין מהמקרא "ואת כל שללה תקבץ" שנכסי רשעים שחוצה לה אובדין, היינו דווקא בנקבצין לתוכה!

ומבארין: **לא. לעולם** מדובר בנכסים דעיר אחרת דמפקדי בתוכה. **וחכא במאי עסקינן**, כגון דקביל עליה [שקבל עליו] הנפקד, בן העיר הנדחת, אחריות.

מהו דתימא [שמה תאמר]: **כיון דקביל עליה אחריות** — כדדידה דמי [נחשב הדבר כאילו הנכסים שלו], ויאבדו עם כל נכסי העיר, קא משמע לן רב חסדא שאין הדבר כן, ואין נכסי ם אלו אובדים.

אמר רב חסדא: בהמה של שותפין, שחציה של אחד מבני העיר הנדחת, וחציה של בן עיר אחרת — אסורה בהנאה, ודינה בשריפה ככל נכסי העיר הנדחת.

ואילו עיפה של שותפין, שחציה של עיר הנדחת וחציה של עיר אחרת — מותרת.

מאי טעמא? מהי סברת החילוק בין בהמה לעיסה?

בהמה — היות ואי אפשר לאכול כזית בשר בלא שחיטה, ובהמה זו, של עיר הנדחת, אפילו אם שחטה, אין בשחיטתו כלום, שהרי עומדת למיתה, ובשחיטתה זו הוא מקיים דין מיתתה, לכן **כמאן דלא פליגא דמיוא** [כאילו לא נחלקה הבהמה בין שני השותפין]. לפי שגם החלק שאינו של עיר הנדחת — אינו ניתר בשחיטתה, כי כשחותך סימן בשעה ששוחטה, אין זה נחשב שחיטה, אלא דין המתה של בעלי חיים של עיר הנדחת, ולכן אינה יכולה להיות ניתרת בשחיטה זו.

מה שאין כן גבי עיסה — היות ובכל עת יכולין השותפין לחלקה ביניהם, **כמאן**

983. ודווקא בנכסים שכבר היו בתוך העיר, אלא שעתה הם מופקדים ביד אחרים. אבל נכסי רשעים שלא היו בעיר מעולם, כגון שנפלו לו עתה בירושה, אינם נחשבים "שללה", ואינם אובדים. רש"י.

982. עוד הביא ביד רמה לפרש, "ובנקבצין לתוכה" היינו שנקבצים לתוכה לפרקים. אבל אם לא נקבצו מעולם לתוכה, אפילו של רשעים פלטיין.

דפלינא דמיא [כאילו חילוקה כבר ביניהם], ולכן אינה אסורה⁽⁹⁸⁴⁾.

בעי רב חסדא: בהמת עיר הנדחת, מהו דתיתהני בה שחיטה לטהרה מידי נבילה [האם תועיל שחיטתה כדי שחיטה מטומאת נבילה]?

וצדדי הספק:

שהרי "החרם אותה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי חרב" אמר רחמנא [אמרה התורה], ואם כן, לא שנא אם שחטה משחט בסכין, לא שנא אם קטלא מקטל [הרגה] בחרב, בשני המקרים נחשב הדבר שהרגה, כדין עיר הנדחת, ואין שחיטתה נחשבת כשחיטה רגילה המתירתה מאיסור נבילה,

או דלמא, דווקא אם הורגה בחרב, שלא בדרך שחיטה המתירה, אזי נעשית נבילה. אבל אם שחטה כדין, אמנם עדיין אסורה באכילה, שהרי איסור הנאה היא, אבל, כיון דשחטה — מהניא לה שחיטה לטהרה מידי נבילה?

מאי?

ומסקינן: תיקו.

בעי רב יוסף: שיער נשים צדקניות שבעיר

הנדחת, מהו, מה דינו, האם הוא בכלל "ואת כל שללה תקבץ וגו' ושרפת באש", וצריך לגלחו ולשרפו, או לא?

אמר רבא: משמע מספיקו של רב יוסף, שנסתפק רק בצדקניות, הא שיער דרשעיות — ודאי אסור?

והרי "תקבץ וגו' ושרפת" כתיב, משמע, דווקא מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה. דהיינו, שאפשר לקבצו ולשרפו מיד, ואין צריך לעשות עוד פעולה.

יצא זה, שיער הנשים, שמחוסר תלישה מראשן של הנשים, ורק אז אפשר לקיים בו קביצה ושריפה!

אלא אמר רבא: ספיקו של רב יוסף בפיאה נכרית הוא⁽⁹⁸⁵⁾.

היכי דמי, באיזה אופן נסתפק רב יוסף?

אי באופן דמחובר הפאה הנכרית בגופה⁽⁹⁸⁶⁾ — הרי כגופה דמיא, וכשם שהיא עצמה, וכן הבגדים שעליה, אינם נידונים כאנשי העיר הנדחת, כך אף שער זה שעליה!

אלא, לא צריכא, דתלי בסיבטא⁽⁹⁸⁷⁾ [שתלויה הפאה הנכרית על יתד, ואינה קשורה על ראשה עתה]⁽⁹⁸⁸⁾.

984. כך פירש רש"י את החילוק בין עיסה לבהמה. ועיי' ברש"ש שפירש שהטעם שעיסה מותרת היינו משום שיש ברירה. ובהמה אסורה משום ששני חלקיה ינקי מהדדי. עיי"ש.

985. בערוך כתב: אשה שאין לה רוב שיער, לוקחת שיער מנשים אחרות ומשימה על ראשה, שנראה כמו שהוא שיערה.

וביד רמה כתב, פאת שער תלוש, שנשים

מניחין אותו בראשיהן להתנאות בו.

986. כדרך שנשים מחברות אותו בראשיהן בשעה זפת או בדבר אחר. יד רמה.

987. בהעמק שאלה [קלג ס"ק ו] כתב שצריך לגרוס "בסיפטא", והיינו ארגז.

988. כך פירשו רש"י והמאירי. אבל ביד רמה

וצדדי הספק:

שנעשה **השתא** [עתה] **נמי משמע**.

האם הפאה הנכרית **כנכסי צדיקים שבתוכה דמי** [נחשבת כנכסי צדיקים שבתוך העיר, שדינם כנכסי אנשי העיר הרשעים] — ולכן **אבד** [דינה להיאבד עם כל נכסי העיר],

שנינו במשנתנו: **וההקדשות שבה יפרו כו'**. קיב-ב

תנו רבנן: אם היו בה בעיר הנדחת קדשים

או דלמא, כיון שהאשה רגילה דעיילא ונפקא [שהיא נכנסת ויוצאת כשהפאה הנכרית בראשה], אף שעתה במקרה לא היתה על ראשה, מכל מקום תמיד דעתה עליה, **וכלבושה דמי**.

אם היו בה **קדשי מזבח**, כגון קרבן עולה ואשם שהפרישו הרשעים שבתוכה, אף שאינם נחשבים "בהמתה", אלא בהמת שמים, מכל מקום, כיון שדבר מאוס הוא להקריב קרבנות רשעים אלו — כונסין את אותן בהמות לכיפה, ומאכילין אותן שעורים עד שכריסם נבקעת⁽⁹⁸⁹⁾ — **וימותו מאליהן**⁽⁹⁹⁰⁾.

ומסקינן: **תיקו**.

ואם היו בה **קדשי בדק הבית** — **יפרו**.

כתוב: **"ואת כל שללה תקבין אל תוך רחבה וכו'"**.

ותרומות שבה — **ירקבו**.

תנו רבנן: אם אין לה לאותה העיר רחוב — אינה נעשית עיר הנדחת. דברי רבי ישמעאל.

ומעשר שני וכתבי הקדש — **יגנזו**.

רבי עקיבא אומר: אם אין לה רחוב — עושין לה עתה רחוב.

רבי שמעון אומר: "בהמתה" משמע — ולא בהמת בכור, ובהמת מעשר [דיגן של בהמות אלו, שבשרם שייך לישראל, וחלבן ודמם קרב על המזבח].

במאי קמיפלגי?

"שללה" משמע — פרט לכסף הקדש, וכסף מעשר. ולהלן יתבאר טעמו של רבי שמעון.

מר, רבי ישמעאל, סבר: "רחובה" — מעיקרא [רחוב שהיה בה מתחילה] **משמע, ולא שנעשה רק עתה, לאחר שהודחו בני העיר**.

אמר מר: היו בה קדשים, קדשי מזבח ימותו.

ומר, רבי עקיבא, סבר: "רחובה" — רחוב

ויש לתמוה: אמאי ימותו? ירעו אותן

במס' עבודה זרה [יג א]: אין מקדישין וכו' בזמן הזה. ואם הקדיש וכו' תיעקר. ואיזהו עיקור, נועל דלת בפניה והיא מתה. עיי"ש.

כתב, שהפאה על ראשה, אלא שאינה מחוברת בשעוה וכדומה, רק בסיכתא, כעין יתד שמשמין אחורי אזניהם, ותולין בו את השיער.

989. כך פירש רש"י כאן. ועיי' ברש"ש שתמה, שענין זה נאמר רק באדם. אבל בבהמה איתא

990. אבל אין הורגין אותן, כי שלל שמים הם.